

Bu i sáng hôm tôi nghe tin Lê Công Đ nh b b t, ch a hi u đ u của tai nheo nó ra hình thù gì,

ch bi t r ng m t tình c m l p t c ùa vào ng p tràn h n tôi: đó là s bàng hoàng! Bàng hoàng đ n rã r i. Ngũ chi cùng đ đ t. Tr i i, t i sao, t i sao, t i sao... T i sao ng i ta l i có th t áng t n l ng tâm đ y i con ng i nh v y vào ch n lao tù? M t con ng i u tú, m t đ i di n c a gi i “intelligentsia” tr , m t con ng i r t, r t có th là m t nhân t thúc đ y đ t n c này sánh vai v i các c ng qu c năm châu nh l i H Ch t ch đ y thi u niên nhi đ ng năm x a kia ch !?

Đ y là nh ng ý nghĩ r i b i và t c th i ban đ u, nh ng ch sau ba kh c, bình tĩnh l i, tôi ch t nh t i l i c a nhà văn Nguy n Huy Thi p: “B n làm chính tr là lữ gi hinh, chúng nhân danh l ng tâm, nhân danh tr t t n đ nh xã h i, đ o đ c, m h c, th m chí chúng nhân danh c dân t c n a”. “Còn đ u này, đã nói thì nói cho xong. Th i lo n đ t khoát ph i có m t n n chính tr bá đ o. Còn th i bình, đ ng l i chính tr bá đ o s đ a dân t c t i th m h a. Th i bình thì ch m t n n chính tr dân ch , tín nghĩa, đ o đ c văn minh m i có th làm cho dân t c, đ t n c ph n vinh”(1).

Nh ng đ y là ông Thi p đang nói t i th chính tr c a lữ ăn trên ng i tr c, lữ phe ph y chính tr , làm ăn chính tr , đ u c chính tr , mánh mung chính tr đ vinh thân phì gia và cai tr đ ng th i hút máu m t đám đông b y đàn con dân mông mu i.

Chính tr , v b n ch t không th i tha nh ng i ta v n nghĩ. Nó không ph i và không th nh v y n u đ c v n hành trong m t xã h i t t, c ch t t. Hi u chính tr nh v y là m i hi u chính tr m t v . M t n n chính tr , mà nói theo nhà văn Nguy n Huy Thi p là n n chính tr bá đ o. Cái th chính tr đó không giúp gì cho xã h i mà ng c l i, nó tàn phá xã h i, nó kéo lùi bánh quay c a l ch s , nó phá phách m i giá tr nhân văn t t đ p c a con ng i. Nó là th chính tr bi n ng i v i ng i thành chó sói. Đ y là th chính tr n nh ng xã h i mông mu i l c h u,

nh ng xã h i mà ó đó con ng i ch a ti n xa loài kh là m y. Ch a ph i xã h i c a “homo sapiens”

nh ng xã h i văn minh, dân trí cao, h - dân tình, đ c th h ng m t n n giáo d c t t đ p mang tính sáng t o do n n chính tr t t đ p mang i, hay nói cách khác, giáo d c chính là con đ c a chính tr . Cha m sao con cái v y. N n giáo d c sinh ra t n n chính tr t t đ p không có đ t cho m m m ng giáo d c giáo đ u & nh i s , và nh v y, xã h i s ti n lên, con ng i tr nên ng i h n, nhân văn, nhân b n h n. Và ng i dân s ý th c r ng, đ i s ng chính là chính tr , hay nói cách khác, chính tr và đ i s ng luôn liên quan kh ng khít v i nhau. Th m chí có chính tr gia còn nói vui r ng th t cravat sao cho ngay hay đ y n p b n c u th nào cũng là m t thái đ chính tr kia mà!

Nh v y, m t đ u nh chân lí hi n nhiên r ng: Chính tr không ph i món dành riêng cho t ng l p cai tr , mà chính tr là c a m i ng i, c a toàn dân. Càng quan tâm t i chính tr , càng ch ng t anh có m t t m lòng v i đ t n c.

Tôi sinh ra là ng i, anh sinh ra là ng i, ch sinh ra là ng i. Con ng i chúng ta đ u có ngũ quan đ c m nh n th gi i, đ u có kh i óc đ t ch c, t n h ng cu c s ng. Hà c gì anh đ nh h ng cho tôi đi; ch áp đ t nh ng chu n m c đ r i bu c tôi theo; chú đòi đ ng nhiên có quy n lãnh đ o tôi và c c ng đ ng tôi ch vì m t lí do xa xôi, m h và v v n nào đó? Có quy n sinh quy n sát tôi b ng nh ng chu n m c ch quan c a các anh, các ch m t cách vô i, vô lý, vô t ch c? Đ i khái là nh th .

Th a h ng hoang, con ng i gi i quy t các v n đ , các áp đ t đ n gi n b ng s c m nh, gi đây, khi s c m nh c b p ch còn là trò gi i trí thì s c m nh tri th c th c tr thành quy t đ nh. Ng i ta v n đ ng s c m nh trí não, (có th hi u m t ph n là s c m nh tri th c) m t cách vô cùng bi n báo, muôn hính v n tr ng. Ng i ta dùng m u mô (cũng là s c m nh), s c m nh ma giáo, th s c m nh c a qu đ đ áp đ t đè nén k y u. Qui lu t xem ra cũng đ n gi n, d hi u! B i nó cũng t ng t qui lu t cá l n nu t cá bé.

Nh ng th c t nó i ch ng đ n gi n và d hi u đ n m c khi n ai cũng nhìn ra, khi quan h xã h i m i ngày m t ph c t p. Các ý th c h , h t t ng l a ph nh ch ng chéo xi n o, nh ng chân lí t “đ p” đ n “đ u” r i “ma b n” sinh ra t ng ngày t ng gi , thì s ph c t p s tăng theo c p s nh n. S r c r i tăng lên b i ph n. T đây, m t ngh ch lí n y sinh: Đ ng nh con ng i tr nên ngu đ t và y u đ u i h n th a h ng hoang ăn lông i !

Ng m xem, ng m cho kĩ xem có ph i v y không? Và đi u này có ph i là th m... th m vô lí?

M t b y ng i l m l i b c đi, ch t m t k d ng l i, tách ra và suy nghĩ. Suy nghĩ gi n đ n ch ch ng cao siêu gì, ch c n đ ng l i và ng m nghĩ KHÁC đi m t chút, nh t i sao ta l i đi theo h ng này, v i t c đ này? Và v n đ b t đ u n y sinh. M t s đi u t t y u s x y ra. Ng i ch t th c m c, ch t đ ng l i và nghĩ xâu xa h n th n a, chút chút thôi, đó chính là m m m ng c a con-ng i-ph n-bi n. M m m ng c a s ti n b .

đây tôi s nói th t v n t t. Văn t t, t i gi n có th .

N u m t s ng i làm gi ng h n, cũng đ ng l i, và đ a ra câu h i, v y là m t xã h i có tính cách m ng ra đ i. Kèm theo nó, s ph n - bi n cũng mạnh nha xu t h i n. Và, m i đi u đó, đ u t t.

Đây là nh ng hành vi gây nguy c cho th ch đ c tài.

Nh ng có m t s ng i, h không mu n ai h i han, th c m c. H ch mu n đoàn ng i l m l i đ u b c. T đây s n y sinh mâu thu n. Mâu thu n gi a con ng i-ph n-bi n (ti n b) và con-ng i-nguyên-t c (b o th).

Nh đã nói, nh ng ng i tách kh i đ y đàn đ u tiên, nhìn và suy nghĩ, đó chính là nh ng con-ng i-ph n-bi n (ti n b). H s ph n bi n v i ai? T t nhiên là nh ng đ u lãnh, t c tr ng... nô m na là h s góp ý cho lãnh đ o. H ph n đ i đi theo đ ng th ng vì phía tr c có v c sâu, h yêu c u tìm hang trú n vì m t c n bão l n đang t i ...v.v. H không làm chính tr b ng cách cai qu n m t t p th . Nh ng h quan tâm và làm chính tr b ng cách ph n bi n v i l p cai tr , l p lãnh đ o. H không làm chính tr , h không có tham v ng làm đ u lãnh, t c tr ng, nh ng h quan tâm m t cách sâu s c t i l i ích c a đoàn ng i, quan tâm t đ i s ng c ng đ ng y cho t i nh ng hành vi c a các đ u lãnh, t c tr ng, t c là h đang quan tâm vô cùng sâu s c t i m i m t đ i s ng chính tr .

Khi xu t h i n m t nhóm ng i không làm chính tr , không có tham v ng làm lãnh đ o, nh ng

h luôn quan tâm m t cách r t sâu s c (trách nhi m) t i c ng đ ng, và h cũng quan tâm t i nhóm, t ng l p cai tr , lãnh đ o v i tình th n t ng ng t nh th .

Nh v y, m t xã h i có càng nhi u con-ng i-ph n-bi n, t c nh ng con ng i quan tâm t i chính tr , xã h i đó s là xã h i t t đ p. T t nhiên ph i kèm theo đi u ki n: Nhà n c y có t o đi u ki n đ l p ng i u tú này phát huy kh năng (đây là kh năng ph n bi n, giám sát), hay là nhà n c y, v i công c là công an, m t thám trong tay, dùng đ m i m u ma ch c qu đ tiêu di t l p ng i y!

V i con-ng i-ph n-bi n, b t k hình th c nhà n c nào cũng là đ i t ng ph n bi n c a h . B i loài ng i ch a tìm ra m t mô hình nhà n c t i u. Ch a có thiên đàng trên m t đ t, nên ngài th t ng “xì gà” Sir Winson Churchill, đã phát bi u m t câu đ y ch t hài h c, nh ng vô cùng chính xác: “Dân ch là m t hình th c chính quy n t i, nh ng các hình th c chính quy n khác mà nhân lo i đã t ng nghĩ ra và th nghi m còn t i t h n nhi u”.

M t xã h i văn minh, m t xã h i phát tri n ã trình đ cao là m t xã h i mà ng i dân trong đó tuy t đ i đa s là nh ng ng i luôn túc tr c ý th c ph n-bi n. Nh ng công-dân-ph n-bi n. Và cái nhà n c c a xã h i y, cũng luôn t giác, t o đi u ki n t i đa cho h ph n bi n

Đây là nh ng công dân lý t ng cho nh ng xã h i dân ch , văn minh; nh ng l i là tai h a cho nh ng th ch đ c tài.

Chính chàng lùn ng i Đ c g c Áo, Adolf Hitler ph i hoan h nh n xét: “Th t may ph c cho nhà c m quy n nào có ng i dân không bi t suy nghĩ!”

V y mà đau đ n thay, ch g n đầu đây thôi, ng i ta t nh b ra m t thông t hay s c l nh gì đó “c m ph n bi n” (2). “Ng i ta” đ đây chính là chính quy n n c Vi t Nam “gi u đ p” c a chúng ta ch không ph i nh ng b t c s m tr đ y mình, v m t, c i tru ng s ng trong r ng sâu Amazon

y v y mà có m t v giáo s “qu c doanh” hùng h n tuyên b (ông Tô Duy H p), r ng m t nhà n c m nh, t tin, “n m chánh nghĩa sáng ng i” (3) thì không có lí do gì e ng i đ i tho i v i m i

t ng l p nhân nhân, k c t ng l p u tú nh t, và k c nh ng ý ki n trái chi u.

Ta nghĩ v l i phát bi u c a ngài giáo s , r i liên h sang cái thông t ng đ nh t i roi rôi gi y đành đ ch mà không kh i b n kho n. Và th t khó đ không đ t câu h i: logic là à đầu?

Đ n cách th c suy nghĩ v chính tr c a m t nhà văn l n còn đ n s nh v y, trách gì trên v ng trán ng n c a h n tám m i sáu tri u dân Vi t ta h n sâu hai ch “Latin”: Le NoLe.

Có l ch ng còn là quá s m khi mà m t nhóm hay m t vài nhóm, mà t t h n là th t nhi u nhóm elite, celeb c n đ ng l i, tách ra kh i b y đàn, suy nghĩ, đ t câu h i, nh là ta đang đi v đâu, phía tr c kia có gì mà ta đi v đó ...v.v. V y là chúng ta đã t p tành ph n bi n đi (hay g i là c i gi cho đ hi u, nh ?), là v a, n u không nói là đã quá mu n. Còn l i tám sáu tri u dân, g m tôi, anh, ch , ông, bà, t t t cũng nên đã t i lúc đ ng l m l i b c đi n a, mà c n ng ng l i m t giây, m t phút và t v n, ta đã th t s ph i con ng i, ta đã th t s đ c s ng m t chút nào v i nh ng ph m ch t cao đ p của con ng i mà Đ ng t i cao ban t ng cho chúng ta ch a? Và cái đ u b ng ti ng “Latin”: Le Nole trên trán chúng ta, th c ch t có ý nghĩa gì?

Chúng ta có nên dùng công ngh lade đ v t b nó đi ch a? Có c n ph i nghĩ r ng, ph i “qu n tr t sâu s c” r ng, mình là ng i, mà đ i s ng con ng i ph i g n li n v i chính tr ! Chúng ta không l t đ ai, chúng ta không xách đ ng b o lo n, chúng ta không chém gi t tranh giành, chúng ta ph n đ i và ghê t m chi n tranh, nh ng chúng ta nh t quy t v t b đ u n trên trán chúng ta, b ng m i giá. Làm đ c đ i u đó, chúng ta là nh ng con ng i t do đích th c. Nh ng l i c n nói ng c lên m t chút, r ng chúng ta đã th c s có nhu c u v t b đ u n y ch a?

T do nh t đ nh s đ n, n u chúng ta có nhu c u, chúng ta khao khát nó.

Chúng ta ph n bi n nhà n c là chúng ta hoàn thi n cho chính chúng ta, và h n h t, chúng ta là nh ng con ng i đ y trách nhi m và đ y lòng yêu n c. Nh ng lu n đ i u mà nhà c m quy n lâu nay tuyên truy n, nh i s cho chúng ta, nh Đ ng thiên tài sáng su t, m i vi c đã có Đ ng, ch ng Đ ng, ch ng ch nghĩa Mark, ch ng XHCN là ph n đ ng vân vân và vân vân, không th nói khác h n, đó là nh ng lu n đ i u tuyên truy n, lòe b p, m dân. V y mà đau đ n thay, tám m i sáu tri u dân ta, ph n l n v n còn tin vào đ i u đó. Chính vì v y, ta c n nh ng Nguy n Văn Đài, Lê Th Công Nhân, Lê Công Đ nh, Nguy n Ti n Trung ...v.v h n bao gì h t. Chúng ta c n h không ph i c n nh ng “minh ch ”, mà chúng ta c n h , hy v ng vào tri th c, đ c đ ,

tài năng của họ đánh thức được đám đông u tối và n đang lờ mờ lối bước di trên con đường vắng ch
sợ n mà chưa một lần hỏi tại sao (chúng đang nói chuyện đường phố).

Yêu nọc không phải là ngoan ngoãn nghe lời lãnh đạo. Trung thành với lãnh đạo - Quân x
thần tử thần bất tử bất trung - Yêu nọc không phải là vote cho rợng Cúc Phở ng, VnH
Long, cho ngườ i đẹp, hoa hậu trên mạng. Yêu nọc không phải treo quẻ kị trên Avatar mà i đẹp
quẻ kị khánh, yêu nọc không phải quẻ n quẻ kị vào ngườ i rợ i nọt pò chửi xe lợng lách họt tọt c
đường trên đường sau mỗi kì bóng đá.

Và, nếu yêu nọc là nhữ vớ y, thì đường tử “Yêu nọc” là đường tử đáng ghét nhứt. Một hot blogger
với nick name Bulldog (tên thỏ i blog Yahoo360) từng viết một entry khá dài về tình yêu nọc,
trong đó có đoạn:

“...Đường tử “yêu nọc” sẽ thọt đáng ghét khi ngườ i ta nhân danh nó, lợ i đường nó để biế n mình,
tuyên truyền cho nhữ ng việ c khuệ tọt tọt không hề liên quan gì tọt tình yêu nọc.

Thọt đáng ghét khi mồm hô yêu nọc mà tay bòn rút của công!

Thọt đáng khinh khi luôn cho rợng mình yêu nọc hơn ngườ i khác, và nhữ ng ngườ i có tọt tọt ng
khác mình là không yêu nọc.

Thọt đáng ghê tọt m và phở nhở khi chém giết đường lợ i nhân danh yêu nọc”.

Một đường viên đường Cợng sợ n Đợc, ông Rosa Luxemburg (1871-1919), đã tuyên bố thọt này:
“Tọt do, nếu dành riêng cho nhữ ng ai ợng hợ chính phở hay dành riêng cho đường viên của một
đường – dù đường ợy đông đợ o đợ n mợ y – thì đó không phải là Tọt do. Tọt do luôn phải là Tọt do
của nhữ ng ngườ i bất đường chính kiệ n”. Trong trườ ng hợ chúng ta ngày hôm nay, chúng ta coi
“nhữ ng ngườ i bất đường chính kiệ n” của Rosa Luxemburg chính là nhữ ng con ngườ i phở n biế n.
Nói cho vuông vợ n, nhanh nhợ u, đó chính là nhữ ng ngườ i dân thọt đường chúng ta – nhữ ng thọt đường
dân biế t nhữ n thọt c.

Một danh nhân sống vào thế kỷ 18, ngài Claude Audrien Helvétius (1715–1771) phán rằng: “Hơn cả tất cả do báo chí tức là lăng mạ toàn thể quần chúng dân. Có thể đoán rằng cuốn sách này không khác nào tuyên bố rằng nhân dân họ là ngu si họ chỉ là một tập nộ”. Vâng, chúng ta đâu có hơn cả báo chí, chúng ta chỉ hơn cả thế giới biên tập thôi (hơn 700 tờ báo chỉ với 1 thế giới biên tập). Còn việc có cuốn sách này, gần cuốn sách kia thì rõ ràng, hiển nhiên là (nhà nọ) chúng ta vô cùng chăm chỉ. Thế sao thế giới này, đầu thế kỷ XXI rồi mà người dân Việt Nam vẫn bị lăng mạ, vẫn bị coi là một tập nộ? Chao ôi! Đau đớn thay!

Vậy là không còn nghi ngờ gì, nếu không thay đổi ngay, đứng ra khỏi hàng và suy nghĩ ngay mà vẫn cảm cái cái bên phải (dù biết rằng không, hay hoàn toàn không biết) thì ý nghĩa của dòng chữ “Latin” trên trán tám triệu sáu triệu đứng bào: Le Nole! Vẫn một nhân.

Và nếu chúng ta đứng lòng đi sang trái, đi ra giữa đường, đi bất kỳ đâu chúng ta muốn, coi cái là phải chỉ là cái đỉnh mà, miễn là tách khỏi hàng và đi tung, vẫn đi vẫn suy nghĩ với niềm hân hoan thoải mái. Làm được như vậy, chúng ta sẽ khá lên rất nhanh. Và quan trọng hơn, trong cõi đời này, chúng ta sẽ thực sự được làm người. Và đứng nhiên, dòng chữ “Latin” kia sẽ thế nhiên biến mất mà không cần như thế công nghệ lade.

Ghi chú:

[1] Trích truyện ngắn Nhỏ ng bài học nông thôn của nhà văn Nguyễn Huy Thiệp - trích theo trí nên có thể chính xác tới 95% và câu chữ. Nhỏ ng chữ chính đúng 100 % và ý tứ.

[2] Dân Luận

[3] Lỗi ông Nguyễn Minh Trí nhân dịp thành lập 50 năm ngành ngoại giao VN